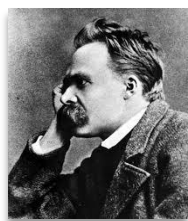

FYODOR DOSTOYEVSKIY, FRANZ KAFKA, FRIDERIK NEITSCHENING FALSAFIY DUNYO VA INSONIYAT HAYOTIDA TUTGAN ROLI

Ma'rufjonov Dilmurod

Filologiya va tillarni o'qitish fakultetining

1-bosqich talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17348716>

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolaa falsafa va falsafiy hayot va qarash namoyandalarning inson va jamiyat hayotida tutgan o'rnini, qoldirgan merosi hamda insonlar ruhiy kechinmalari va ilohiyot chambarchasligi haqida so'z yuritadi.

ABSTRACT

This article includes philosophy and philosophical life and this opinions outsiders interchangeable place in human and society's life, the rich amount of valuable informations and their inner feelings and holy life's similarity thoughts.

KALIT SO'ZLAR: falsafa, ilohiyot, ulug' namoyandalar va jamiyat hayoti.

KEY WORDS: philosophy, holy life and well-being, great people and society's life

KIRISH

Tobora yuksalib, taraqqiy etib borayotgan davrda yashar ekanmiz, yashash va insonlar hayotini to'ldirib turuvchi bir matoh yoki uskuna talab etiladi. Shu sababli ham bu o'rinda falsafaning o'rnini bo'lakcha. Xususan, bu turkumdagi adabiyot va ilmiy-ommabop janrning yaratilishi uzoq davr avval boshlangani sir emas. Falsafiy tushunchaga ko'ra, bu turdagi ta'lim va ilmiy o'rganish yo'lining asoschisi sifatida tarix kitobining egasi va miloddan avvalgi 1 yoki 2 asr namoyandasi bo'lmish-gerodot nazarda tutiladi va lekin bu haqda rus adabiyotining falsafa qiroli hisoblanmish-fyodor dostoyevskiy olishimiz mumkin. Biroq, ushbu fanning yuksalishi va ravnaq topishida ushbu ikki davr yozuvchilari va dohiylarining o'rnini katta chunki agar ushbu fan bo'lmaganida dinshunoslik, mantiq va shu turdagi fanlar o'rganilmagan va tatbiq etilmagan bo'lib qolgan bo'lardi. Bu kabi fanlarning o'rganilishidan asosiy sabab sifatida insonlar hayotidagi to'ldirib bo'lmash hisoblangan va o'rganilgani sari tobora chuqurlasha boshlaydigan tushuncha hisoblanadi. Shu xususda ham "Ushbu o'rganish usuli foydali va manfaatli bo'ladi" degan fikr ilgari suriladi.

FALSAFIY ADABIYOT VA UNING MAQSADI

Har bir insonning o'z fikri va qarashlari bo'lganligini hisoblagan holda har bir yozuvchi, dramaturg, bastakor va shu yo'sinda ijod tuguchi har bir inson borki, uning o'ziga yarasha

yondashuv usuli, fikri va tomonlarni idrok etish yo'li bordir. misol sifatida, dostoyevskiyni olishimiz mumkin. Chunki uning yondashuvi, har bir fikrga o'z fikrini teran va ochiq namoyon etishi sir emas. bu usuldagi yondashuvni uning "Jinoyat va jazo" asarining qahramoni hisoblanmish roskolnikov obrazi orqali ko'rish mumkin. Chunki u o'zi bilmagan va harakatlarini to'g'ri baholamagan holda bir mash'um kampirning hayotiga bolta yordamida nuqta qo'yganligidan anglash mumkin. lekin u jinoyat qilishda davom etmaydi va aksincha u o'zining ichki kechinmalari va vijdoni azobida qolganligini yozuvchi chiroyli va dohiyona ravishda tasvirlagan. chunki insof va ichki hotirjamlik yetishish qiyin bo'lgan narsa hisoblanadi. bu yerda yozuvchining chuqur ma'noga ega bo'lgan ushbu gapini olishimiz mumkin: "Sizda tanlov bo'lganda nimani tanlagan bo'lgan edingiz: bir finjon qahvami yoxud dunyoning buzilishini", - deyishganda, u shunday degan edi "Men dunyoning buzilishini tanlagan bo'lar edim. Chunki bir daqiqalik sukunat va osoyishtalik har narsadan ustun". yana bu xususdagi ta'lim yoki ta'limot yozuvchilaridan bo'lmish franz kafka ham o'zining o'zgacha, noodatiy va chuqur tushunchaga ega bo'lgan qarashlarini ilgari suradi. Bu fikr dalilini uning asari hisoblanmish "metamorfoz" (evrilish) asarida ham ushbu fikr yaqqol isbotini ko'rishimiz mumkin. Chunki bu asar qahramoni qandaydir bir g'oyib tarzda qo'ng'iz yoki bir hasharotga aylanib qoladi. To'g'ri, birinchidan bu biroz g'alati va aqlga sig'dirib bo'lmas bir holat bo'lib tuyilishi mumkin va lekin buning tagida jamiyat va uning chirkin siyosati yotadi va inson jamiyat uchun shunchaki bir narsa sifatida gavdalanadi. Shu haqida kafkaning bir ajoyib gapi bor "men o'zimni bir hasharot sifatida his etaman. yashash uchun kurashayotgan, biroq o'zining fikrlari to'ridan chiqa olmayotganga o'xshataman". Bu oddiy bir gap sifatida ko'rilishi mumkin va lekin ushbu gap har bir davr muammolari, xususan, feodalizm, sotsio - tenglik va shu kabi bir qancha yolg'onlarga to'la ekanligini ochib tashlaydi.

ILMIY MULOHAZA

Shu yerda bir savol tug'iladi: falsafa nima sababdan hayotimizda muhim va nima foydalari bor? falsafa va falsafiy adabiyotlarni o'qish insonlarga va jamiyatga aniq muammolarni aniqlash va barham berish hamda hayotni yaxshiroq anglash va dunyoning boyliklaridan tiyilish kerakligini uqtirganligi orqali tarbiyaviy ahamiyatga ega. mening shaxsiy fikrimcha, falsafiy kitoblar insonlarning ko'zlarini moshdek ochgan holda, ularni ilohiy yakunga ruhan tayyorlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Kafka F. "Metamorfoz" (Evrilish). Toshkent: Adabiyot nashriyoti; 2020.
2. Dostoyevskiy F "Jinoyat va jazo", "Telba". Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi adabiyot va san'at nashriyoti; 2019.
3. Gerodot: "Tarix". Toshkent: yangi asr avlodi; 2018.